

SCHEMERAVOND.

Geloof mij, lezer, lezeres, 't is moeilijk uit te maken, of de schemeravond aangenaam en gezellig heeten kan worden. Dat hangt van veel en velerlei af, vooral ook hiervan, of ge in de stad, op het dorp of temidden der onbewoonde natuur u bevindt.

Wij stadsmenschen, die niet gewoon zijn, met de zon te verrijzen, wij denken er niet over, onzen dag met den schemeravond te besluiten. Zelfs wanneer ge in anderer dienst verkeert, dienst, die uw arbeid slechts bij het daglicht vraagt, dan is dat schemeravortje voor u niet meer dan een oogenblik van verpoozing, van rust, waarin ge nieuwe krachten zoekt te garen voor het eigen werk, dat ge u nog voorgenomen hebt of voor de ontspanning en uitspanning, die gij nog wenscht te genieten.

Maar op het land, op het dorp, daar is het anders. Vóór dag en dauw is de landman naar den akker getogen, en lang en zwaar is zijn dag geweest. Zijn vermoeide lichaam heeft meer noodig tot herstel van kracht dan een oogenblik rust. Hij kent nog slechts één illusie; zijn moede leden uit te strekken tot den langsten rusttijd, welken hij zich kan en mag vergunnen. Voor hem sluit de schemeravond den dag. Nog even bij het avondbrood met vrouw en kinderen gekeuveld, nog even, zoolang het nog niet duister is, met den buurman over akker of weide gepocht of geklaagd, en dan . . . de lamp opsteken? Maar waartoe? Was de dag niet lang genoeg? Heeft hij misschien niet genoeg gearbeid? „Wel te rusten!”

En nog anders is het nu daarbuiten, in veld en woud en temidden der onbewoonde natuur. Zij, vooral, staat lijdelijk tegenover die invallende schemering, tegenover die profetes van duisternis en gebrek. Het koeltje zwijgt, geen blaadje ritselt meer. De schaduwen verlengen zich. De laatste straal, die leven en vreugde bracht, verdween aan den horizon. Ge hoort niets dan de stilte, ge beluistert dat sombere zwijgen. Sterken haasten zich nog even bij de laatste zwakke trilling van den ether, hun voedsel te bemachtigen, een prooi te vinden voor den langen vasttijd; de zwakken trachten zich voor hen te verbergen. Het arme vogeltje haast zich veiligheid te zoeken, waarin het schuwe rust genieten kan. Hier heerscht vreeze voor de werken der duisternis en ze wordt niet overstemd door het genieten van en de behoefte aan rust, daartegen weegt noch het middel op om de verschrikkingen van den nacht door kunstlicht te verdrijven, noch de zorgvuldigheid, die zich zooveel mogelijk in veiligheid stelt, noch ook het bewustzijn, dat de Liefde des Alwijzen sluimert noch slaapt.

Van zulk een schemeravond is onze plaat een levend beeld. Gaat het u als mij, dan teekent gij u reeds den schemeravond, dien gij u wenschen zoudt elken dag, maar ook aan het einde van uw levensdag, die laatste schemering, waarna de lange nacht na korten levensavond aanbreekt. Zal die schemering voor u zijn: een angstig vreezen voor de verschrikkingen van dien nacht; hoe is die vreeze dan misplaatst! Want grooter, zwaarder verschrikkingen wachten u bij het ontwaken. Het is den menschen gezet, eenmaal te sterven en daarna het oordeel. En nu weet ik wel, dat de beste onder ons niet wil ontkleed, maar overkleed worden, en dat het geen aangename gewaardiging is, wanneer de duister wordende oogen, de trager wordende ooren, de afnemende lichaamskrachten en geestvermogens ons herinneren, dat ook wij worden en vergaan; zóó onaangenaam, zóó in tegenspraak met de in ons voortlevende bestemming onzer nieuwe natuur, dat wij met Goddelijk recht den dood „den laatsten vijand” noemen, maar toch . . . ook van dien vijand geldt het: „Vrees niet voor degenen, die alleen het lichaam dooden

en daarna niets meer kunnen doen; vrees veelmeer Hem, die, nadat Hij gedood heeft, beiden, ziel en lichaam, kan verderven in de hell” Het oordeel Gods vreezen, voorwaar, dat is een vreeselijk vreezen, dat slechts door de lichtzinnige zorgeloosheid van het ongelooft kan worden overtroffen in rampzaligheid. En daarin nu gaat de mensch ook den schuwen vogel te boven, die slechts op lijfsbehoud bedacht is, ja, geheel de onbezielden natuur; want 't is juist de ziel, die geen schemering kent, maar uit den beperkten levensdag in een nacht zonder einde of een eeuwig dag overgaat. Zoolang nu lichaam en geest nog niet schemeren, is ook dat leven der ziel krachtiger, doch daar komt een tijd, als het lichaam lusteloos en de geest krachteloos wordt. „Gedenkt dan aan uw Schep-per in de dagen uwer jongelingschap, eer de kwade dagen komen en de jaren naderen, waarvan gij zeggen zult: „Ik heb geen lust aan dezelve! Eer dan . . .” doch gij kent de stem van den Prediker, als hij u waarschuwt, niet op de avondschemering te wachten, eer ge aan den eeuwigden morgen denken zoudt.

Wat dan?

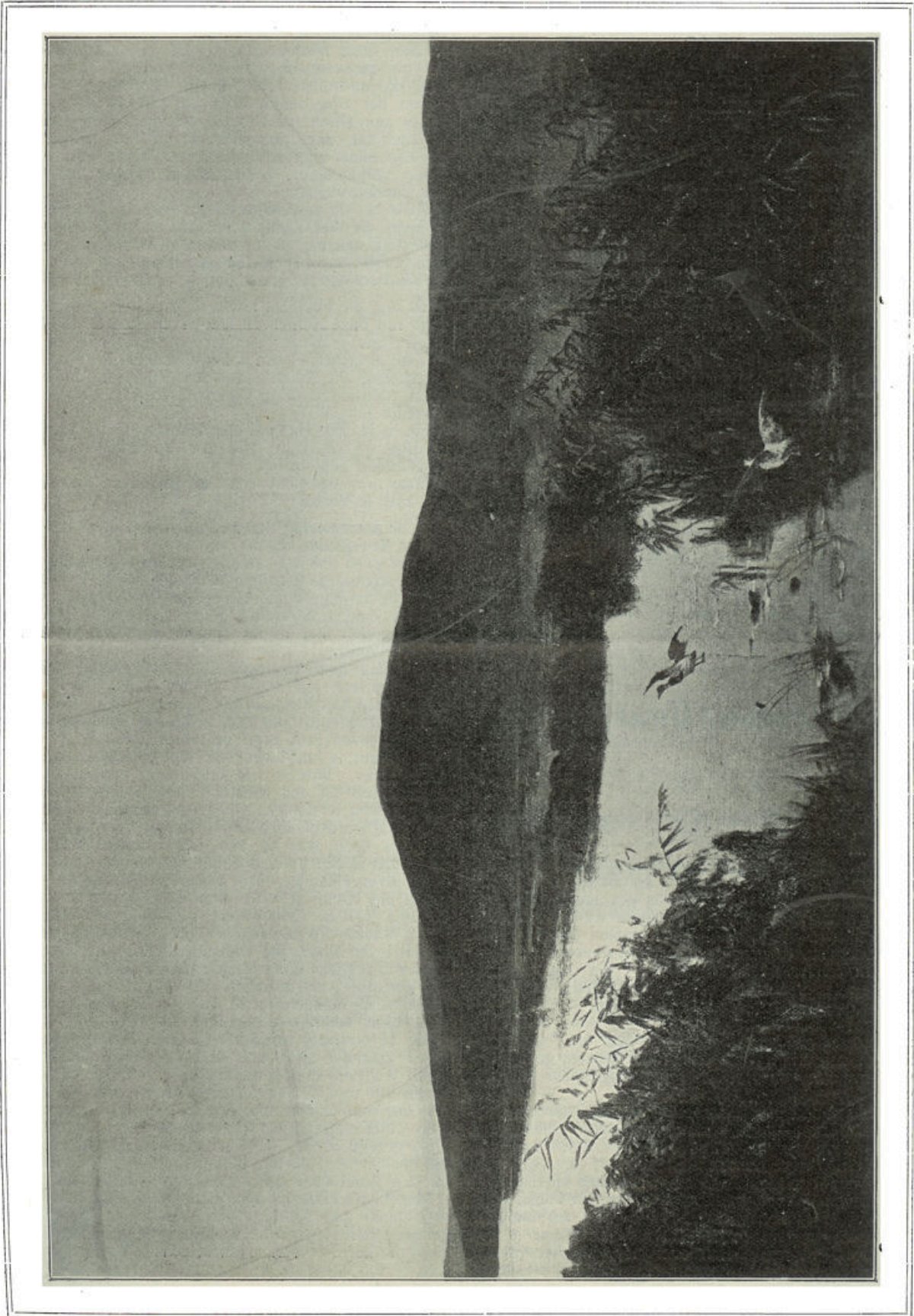
Zou u die schemering bekoren, die de ruste alleen inluit voor den „levensmoede?” Ach, dat nare, dat gruwelijke modewoord van onzen tijd! 't Moest nimmer uitgevonden zijn, omdat het één leugen is. God heeft al Zijn schepselen zooveel levenskracht toegedeeld, dat niemand onzer daaraan uitgeput raakt, eer Hij aan dat leven een einde maakt. De blik, dien we op dat leven slaan, kan ons die levenskracht vóór den tijd doen opteren; we zijn dan niet moede van het leven, maar van een valsche bewustzijn van dat leven, moede van het nevelbeeld van onzen verduisterden geestesblik. Ook kunnen we moede zijn van den strijd en de moeite, de teleurstellingen en de smarten des levens. We zijn dan niet levensmoede, maar het ontbreekt ons aan den zedelijken moed, deze te dragen en te verdragen. Niet Hij is schuldig daaraan, die niemand meer te dragen en te verdragen geeft, dan waartoe Hij weerstandsvermogen gaf, doch onze lafhartigheid en traagheid, door welke zedelijke primaire oorzaken deze ook zijn ontstaan. Levensmoede is hij niet, die gezondigd heeft en de gevolgen daarvan vrees te ontmoeten; neen, slechts valsche schaamte drijft hem een daad te plegen, die, zijn misdrijf zelf bewijst het, met zijn aanleg om het leven te genieten, in strijd is. Het verlangen om ontbonden te worden en met Christus te zijn, heeft met het woord *levensmoede* niets gemeen, want die het koestert, verlangt naar een nieuw leven, maar zonder zonde; 't is de oude mensch in hem, waarvan hij verlost begeert te worden. Wie meent levensmoede te zijn, onderzoekte zichzelf zeer ernstig, en hij zal, in stede van die schijnbaar vergiefelijke omstandigheid, een dwaling of schuld van gansch anderen naam op den bodem zijns harten vinden, waarvoor God in Christus alleen vergeving schenken kan. Wie in zulk een schemering verkeert, overwege het woord van Hem, die het Leven en het Licht der wereld is: „Indien dan het licht, dat in u is, duisternis is, hoe groot zal de duisternis zelve zijn!” en hij siddere voor die duisternis in zich en vóór zich uit.

Zoo blijft dan de schemering over, die slechts een oogenblik rust kent, om ook in den avond nog den arbeid voort te zetten, totdat men ook de laatste olie in de levenslamp verteerd heeft, en dat niet bij lijdelijkheid onzerzijds, doch ook niet onder vreeze, niet op ons verlangen, maar evenmin door ons wanhopig bestreden, het brekend oog op den eeuwigden dag en het nieuwe leven gericht, de kille doodsadem het flinkerend lichtje dooft en wij inslapen met een „Heer, zoet is mij Uw wil!”

Hoe heerlijk die schemeravond, als het lichaam moede, maar de geest nog helder en met de ziel in goede harmonie werkzaam is. Wie onzer zou niet met onzen Beets bidden:

„Neen, Heer, geen wintersche ouderdom,
Geen leven, dat men dood moet heeten! . . .

. . . . .

Maar rustig, vredig kalm te sneven,
Gelijk in 't najaar de natuur,
Eerwaardiger van uur tot uur:
Ziedaar wat stout is en verheven!”

Hoe heerlijk, het werk voor een oogenblik uit de handen te doen glippen, om te peinzen over den afgelegden dag, met zijn verzuim en zijn schuld, maar ook met het goede, waartoe Vader kracht, en het heerlijke, dat Hij Zijn kind te genieten gaf! Hoe heerlijk ook, om, als daar kracht noch tijd overblijft om bij den avond te herstellen, wat de dag bedierf, om bij den avond te volbrengen, wat de dag ongedaan liet, als alles om ons heen zwijgt op de bange klacht: „'t Is te veel om in te halen, te zwaar om te herstellen, onmogelijk om van voren te beginnen,” uit het midden van een duisternis, donkerder dan die ons oog doet schemeren en onze ziel benevelt, het woord der vertroosting en bemoediging te hooren klinken:

„Ik heb volbracht! — Mijn genade zij U genoe!”

Al is ook de duisternis tegen, toch mogen en kunnen we het bewustzijn hebben, dat het ook ten tijde des avonds geschieden zal, dat het licht wezen zal. Zóó overvloedig is de olie voor de levenslamp, dat zij nog licht belooft in de valleien van de schaduwen des doods. Nu is zij opgebrand, opgeteerd tot den laatsten drup toe. De zwakke vlamme flikkert, zij knettert, zij is uit. Het is nacht! Neen, het is morgen! Van over de groeve purpert de eeuwige dag!

Onze vriend was levensmoede, hij is gestorven!

„Een leugen,” zeg ik u.

„Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven!” „Die Mij verwachten, zij zullen moede noch mat worden. Zij zullen opvaren met vleugelen als der arenden. Zij zullen loopen en niet moede, zij zullen wandelen en niet mat worden.” „Onze vriend slaapt en ik ga heen, om hem uit den slaap op te wekken.” „Die in Mij geloof, zal leven, al ware hij ook gestorven!”

„Geloof gij dat?”

P. J. K.

Brieven uit Amerika.

XXXI. (SLOT.)

Hoe ik Holland vond, toen ik uit Amerika terugkwam.

Zoo klein, zoo snoeperig-klein. Alsof men, als in het sprookje, met behulp van een tooverstokje door een nauw gaatje is gekropen en in het miniatuur-wereldje terecht is gekomen, waar potlooden telefoonpalen zijn en theekopjes zwembassins, waar de menschen wonen in lucifersdoosjes en rondvaren in notedopjes. En zoo vreemd, terwijl ge alles zoo allergrappigst klein vindt, vinden de menschjes dat zelf allemaal héél gewichtig.

Zoo mooi, zoo beelderig-mooi.

Er zijn nog altijd Hollanders, die hun land niet mooi vinden. Ik zou hun geen beteren raad kunnen geven, om van die kwaal te genezen, dan een half jaar naar Amerika te gaan.

O, die vriendelijke, frissche, glanzende kleuren van Hollands bodem — die gezellige welverzorgdheid van weiden en wouden en wegen, die het landschap een intiem karakter geeft als van een *intérieur*, en u onweerstandelijk noodt tot komen, tot blijven, lang blijven. Het is zoo eenvoudig, zoo huiselijk bijna in zijn constructie, uw blik vindt er zoo makkelijk den weg, en uw hart voelt er zich zoo makkelijk thuis. Want overal is het omlijnd, overal begrensd, er is overal een middelpunt, dat de omgeving verklaart en beheerscht. Hier een weggetje, daar een slootje, ginds een vlondertje — molens en molentjes, boerderijen en dorpen, waar de blik reikt. Hoe

komt het toch, dat dat volle Hollandsche landschap nergens druk is, en tot over zijn eenzame plekken een weldadig aandoende atmosfeer van gezelligheid hangt? — Niet druk, niettegenstaande het vele stilstaande water, dat als zoovele spiegels en spiegeltjes ingeschoven, het vele, dat de bodem reeds draagt, verdubbelt in getal?

Zou het zijn, omdat alles „in stijl” is, en het een het ander aanvult en verklaart — en dus noodig heeft? Of ligt het aan onze atmosfeer, waarin de vochtige nevelen als een sluier van zilvergESPIN de kleuren van het landschap verheerlijken, soms zóó, dat wij er den blik niet van kunnen wenden?

Of is het de geweldige ruimte van atmosfeer en wolkenluchten, die het kleine landschap in zulk een grootsche omlijsting plaatst, en er zulk een prachtige tegenstelling mee vormt, en het kleine en intieme in rechtstreeksch verband schijnt te zetten met de eeuwigheid?

En dan die heerlijke afwisseling en die aardige originaliteit van onze dorpen en stadjes en steden. Die kromme, spiegelende grachtjes met typische bruggetjes en tekenachtige geveltjes — wat is het al *schilderachtig*, die gulden eigenschap, die Amerika zoo ten eenenmale ontbrekt.

En rondziende en genietende, voelt ge u weer als bij „moeder thuis.”

Er is in het Hollandsche landschap iets als een liefkoozing — en voor wie zelf Hollandsch is als een moederlijke liefkoozing.

Maar . . . ge moet een half jaar naar Amerika gaan, om haar te voelen!

In de samenleving der menschen is 't of de temperatuur ineens tien graden daalt.

Alsof men uit een zonnigen Julidag plotseling op een killen, somberen Maartdag verplaatst ware.

Uit de zonnige kinderkamer met groote ramen, openend op het Zuiden, plotseling bij grootmoeder in de donkere achterkamer, met zware groene gordijnen en horretjes voor de ramen.

Er is iets gedrukt in de samenleving hier. 't Is of alle menschen een juk dragen, en iets stijfs, 't is of ze allen een harnas aan hebben. Zij bewegen zich móeijlijk voort en gaan zuchtend hun weg, ze vinden de kleine bezwaren van hun leven „zoo erg,” ze tobben zoo.

Trouwens is hun leven ook veel moeilijker dan dat der Amerikanen. Wat is het omslachtig, wat moet er een tijd besteed en een krachten aangewend om bezwaren uit den weg te ruimen, die in Amerika niet bestaan.

En wat oordeelt men hier onaardig over elkander, bijna iedereen heeft wat op zijn naaste aan te merken. Men zucht niet alleen over moeilijke toestanden, maar ook gedurig over elkander. Die moest dit niet doen, — en die moest dat laten. A. en B. van C. — B. en C. van A. — C. en A. van B. Zelden heeft men eens een vroolijk, gelukkig onderwerp te pakken. Tobbende en klagende gaan ze het leven door, die Hollanders! En met loomen tred. Men zou zeggen: slaapwandelaars, zóó langzaam en weinig veerkrachtig gaan ze soms. En wat weten ze elkaar het leven weinig aangenaam te maken! Hoe weinig vriendelijk is de toon, waarop ze elkander toespreken, de blik, waarmee ze elkander aanzien! En hoe *onbeleefd* kunnen ze tegen elkander zijn; hoe hoog, wie zich meerder waant tegen wie hem minder toeschijnt; hoe onmiddellijk onaardig wordt de toon als er verschilpunten te berde komen; ja, men *beroemt* er zich hier op, als men het een ander, waar men „niet van houdt” (en hoe groot is dat getal) „eens flink gezegd heeft.” Hoe onbeschaafd is de Hollander in dit opzicht nog, en hoe mijnen ver staat hij er ten achter bij den Amerikaan, op wien hij als onbeschaafd neerziet!

Men bedilt elkander zoo hier, laat elkander zoo weinig vrij, denkt zoo licht kwaad. Men leeft zoo veel minder gelukkig dan ginds. Hoe weinigen verstaan hier de kunst, zich van harte te verheugen in eens anders geluk en eere, men is zoo jaloersch en kan moeilijk velen, dat een ander meer heeft of meer is.

Er is dan ook weinig samenbinding, men zoekt elkander